

ЧУГУНОВ Ігор,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів
Київського національного
торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

E-mail: Chugunov_iya@knute.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4915-1267>

КАЧУЛА Світлана,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету
вул. Сергія Єфремова, 25, м. Дніпро, 49600, Україна
E-mail: s.kachula@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2540-862X>

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Розкрито сутність державної фінансової політики як інструменту забезпечення соціального розвитку суспільства. Здійснено аналіз та оцінку основних показників державної фінансової та соціальної політики України у 2000–2018 рр. Удосконалено положення щодо оцінки впливу державної фінансової політики на розвиток бюджетної архітекτονіки. Досліджено особливості бюджетних видатків соціального спрямування як інструменту бюджетної політики. Обґрунтовано пріоритети бюджетної політики соціального розвитку суспільства. Запропоновано концептуальні засади формування та реалізації стратегічних напрямів державної фінансової політики соціального розвитку.

Ключові слова: державна фінансова політика, соціальний розвиток, бюджет, бюджетна політика, бюджетна архітектоніка, фінансові інструменти, соціальна відповідальність, публічно-приватне партнерство.

Чугунов И., Качула С. Государственная финансовая политика обеспечения социального развития общества. Раскрыта сущность государственной финансовой политики как инструмента обеспечения социального развития общества. Осуществлен анализ и оценка основных показателей государственной финансовой и социальной политики Украины в 2000–2018 гг. Усовершенствовано положение по оценке воздействия государственной финансовой политики на развитие бюджетной архитектуры. Исследованы особенности бюджетных расходов социальной направленности как инструмента бюджетной политики. Обоснованы приоритеты бюджетной политики социального развития общества. Предложены концептуальные основы формирования и реализации стратегических направлений государственной финансовой политики социального развития.

Ключевые слова: государственная финансовая политика, социальное развитие, бюджет, бюджетная политика, бюджетная архитектоника, финансовые инструменты, социальная ответственность, публично-частное партнерство.

Постановка проблеми. Ефективна державна фінансова політика на загальнодержавному та місцевому рівнях сприяє розвитку суспільних відносин. Інституційні перетворення в економіці та соціальній сфері потребують посилення дієвості фінансової політики країни, спрямованої на реалізацію пріоритетів соціального розвитку, використання ефективних фінансово-економічних механізмів, формування сприятливого інституційного середовища, зміцнення інститутів соціальної відповідальності та партнерства. Важливим є обґрунтування концептуальних положень координації інструментарію державної фінансової політики з цілями і завданнями соціальної політики з урахуванням економічної циклічності та стану інституційного середовища. Адаптивність державної фінансової політики є необхідною умовою підвищення її дієвості у системі забезпечення суспільного розвитку, доцільним є подальший розвиток бюджетної архітекτονіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування та реалізації державної фінансової політики присвячені праці зарубіжних та вітчизняних вчених: А. Афонсо, В. Гейця, А. Даниленка, Е. Лібанової, А. Гриценка, Г. Кучер, І. Лук'яненко, А. Мазаракі, С. Волосович, М. Пасічного, Л. Лисяк, А. Павелко, Т. Канєвої, В. Макогон ін. [1–9]. Разом з тим в умовах економічних перетворень вагомим є вдосконалення регуляторних фінансових механізмів забезпечення процесів соціального розвитку суспільства, розробка концептуальних засад формування та реалізації державної фінансової політики соціального розвитку з врахуванням динамічних змін інституційного середовища.

Метою статті є розкриття теоретичних засад та вдосконалення методологічних положень формування і реалізації державної фінансової політики як інструменту забезпечення соціального розвитку суспільства.

Матеріали та методи. У роботі використано сукупність методів і підходів, зокрема: діалектичний, системний та інституційний підходи – при розкритті сутності державної фінансової політики як складової системи фінансового забезпечення суспільного розвитку; узагальнення та структурний методи – для оцінки впливу державної фінансової політики на розвиток бюджетної архітекτονіки; аналізу і синтезу, наукового абстрагування – при розробці концептуальних засад формування та реалізації стратегічних напрямів державної фінансової політики соціального розвитку. Інформаційним підґрунтям дослідження слугували матеріали Державної казначейської служби України, Державної служби статистики [10; 11], а також праці провідних науковців світу у сфері державних фінансів [12–16].

Результати дослідження. Державна фінансова політика є вагомим інструментом забезпечення суспільного розвитку. Підвищення її результативності ґрунтується на збалансуванні інтересів держави, місцевого самоврядування, суб'єктів економіки, соціальних груп та кожної особи для реалізації основної цілі соціального розвитку – досягнення такої

якості життя населення, що узгоджується з певним рівнем світових стандартів, станом національної економіки, рівнем науково-технологічних досягнень, моделлю фінансової архітекtonіки та сформованими фіскальними, інвестиційними, монетарними, інституційними умовами. Функціональна дієвість інституційних фінансових механізмів обумовлюється характером взаємозв'язку із завданнями сталого розвитку суспільства.

Важливою умовою сталого суспільного розвитку є формування і реалізація ефективної та результативної державної фінансової політики країни, сукупність методів, інструментів і важелів якої забезпечуватиме здійснення державою суспільно необхідних функцій. Під час розроблення адекватної вимогам часу та стратегічно орієнтованої державної фінансової політики у процесі державного регулювання суспільного розвитку важливим є дотримання системи принципів, зокрема: системності, адаптивності, ефективності, результативності, відкритості, які забезпечують її соціальну спрямованість. Системність передбачає розгляд архітекtonіки фінансової політики, у тому числі ідентифікованого набору складових елементів як цілісного утворення із системною ознакою – рух фінансових потоків на соціальний розвиток суспільства, а також взаємозв'язків, взаємодії та взаємозалежності між цими складовими, формування ієрархічної системи та визначення її структури, внутрішньої архітектури, важливості та ролі в системі. Важливим є чітке визначення стратегічних і тактичних цілей соціального розвитку, які повинні бути досягнуті при реалізації державної фінансової політики, та завдань залежно від певної стадії розвитку країни та інших чинників, вибір і реалізація методів їх досягнення. Цілі, завдання та результати виконання фінансової політики мають бути публічними та прозорими, підконтрольними суспільству.

Соціальний розвиток суспільства залежить як від посилення фінансового потенціалу [3], так і його ефективного використання в інтересах соціуму. Фінансові ресурси та суспільні відносини регулюються засобами фінансової політики з врахуванням ступеня перерозподілу валового внутрішнього продукту, фази економічного циклу та якісного стану інституційного середовища. Вагому роль у цьому процесі відіграє розвиток фінансової системи, її архітекtonіки, динамізм фінансових відносин та збалансованість фінансових інтересів, які сприяють ефективному, відповідальному використанню інструментів державної фінансової політики, зокрема бюджетної та монетарної політики.

Підвищення дієвості державної фінансової політики суспільного розвитку потребує врахування зв'язку між необхідністю забезпечення стабільного економічного зростання і соціального розвитку, формування оптимальної комбінації інструментів і важелів бюджетної і податкової політики, врахування фіскальних та соціальних функцій, можливостей балансування між необхідністю наповнення державного та місцевих

бюджетів і реалізацією політики підтримання економічної активності шляхом оптимізації оподаткування, активізації економічної динаміки, сприяння зростання якості життя населення, вирішення комплексу соціальних питань. Ефективність механізму фінансового регулювання та фінансового забезпечення соціального розвитку залежить від рівня взаємозгодженості, координації інструментів бюджетної, податкової, монетарної та соціальної політики.

Результати аналізу основних показників державної фінансової та соціальної політики в Україні впродовж 2000–2018 рр. свідчать про їх нестабільність (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники державної фінансової та соціальної політики України у 2000–2018 рр.

Період	Частка видатків бюджету, державного боргу у ВВП, %						Індекс споживчих цін, %	Рівень безробіття, %	Середньомісячна зарплата, грн	Співвідношення мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму, %
	усього	соціальний захист та соціалзабезпечення	освіта	охорона здоров'я	духовний і фізичний розвиток	державний борг				
2000	28.28	3.53	4.17	2.88	0.53	45.3	25.8	12.4	230	38.5
2001	27.18	5.68	4.85	3.18	0.64	36.5	6.1	11.7	311	37.9
2002	26.70	5.58	5.45	3.32	0.62	33.5	-0.6	10.3	376	30.0
2003	28.35	4.86	5.61	3.63	0.79	29.0	8.2	9.7	462	57.0
2004	29.70	5.65	5.30	3.54	0.78	24.7	12.3	9.2	590	65.4
2005	32.17	9.08	6.07	3.51	0.77	17.7	10.3	7.8	806	78.5
2006	32.25	7.63	6.21	3.62	0.79	14.8	11.6	7.4	1041	79.4
2007	31.58	6.74	6.15	3.70	0.79	12.3	16.6	6.9	1351	83.3
2008	32.91	7.84	6.43	3.54	0.83	20.0	22.3	6.9	1806	90.1
2000–2008	29.90	6.29	5.58	3.44	0.73	25.98	12.51	9.14	774.78	62.23
2009	33.66	8.64	7.31	4.01	0.91	34.8	12.3	9.6	1906	92.8
2010	34.90	9.66	7.37	4.14	1.06	39.9	9.1	8.8	2250	106.1
2011	31.66	8.01	6.55	3.72	0.82	36.3	4.6	8.6	2648	105.4
2012	34.96	8.89	7.21	4.15	0.97	36.8	-0.2	8.1	3041	105.1
2013	34.76	9.97	7.25	4.23	0.94	40.1	0.5	7.7	3282	103.5
2014	33.39	8.81	6.39	3.65	0.89	70.2	24.9	9.7	3480	103.5
2015	34.35	8.91	5.77	3.59	0.82	79.4	43.3	9.5	4195	110.0
2016	35.06	10.84	5.43	3.16	0.71	81.00	12.4	9.7	5183	111.8
2009–2016	34.09	9.22	6.66	3.83	0.89	52.31	13.36	8.96	3248.13	104.78
2017	35.43	9.58	5.96	3.43	0.81	71.80	13.7	9.90	7104	192.5
2018	35.13	8.69	5.90	3.26	0.81	60.90	9.80	9.10	8865	209.5
2017–2018	35.28	9.14	5.93	3.35	0.81	66.35	11.75	9.50	7984.5	201.00
2000–2018	32.23	7.82	6.07	3.59	0.80	41.32	12.79	9.11	2575.1	94.75

Джерело: розраховано авторами на основі даних Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України [10; 11].

З табл. 1 видно, що останніми роками суттєво зростає середньомісячна зарплата і співвідношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму.

Трансформація вітчизняного механізму реалізації державної фінансової політики соціального розвитку відбувається послідовно, проте з певною інтенсивністю згідно з розробленими стратегічними

документами соціально-економічного розвитку. На відповідних етапах суспільного розвитку основні складові державної фінансової політики – бюджетна та грошово-кредитна відігравали значну роль у впливі на соціальний розвиток. Набір та особливості використання їх інструментів і важелів змінювався залежно від фази економічного циклу, рівня розвитку економіки, стану соціальної сфери, необхідності вирішення виникаючих соціальних проблем. Архітектура фінансових інструментів повинна визначатися, виходячи із соціального стану суспільства, який змінюється під дією ендогенних та екзогенних факторів [4; 5; 17].

Провідну роль у системі інструментів державної фінансової політики соціального розвитку відіграє бюджетна політика [6–8]. Інструменти бюджетної політики впливають на формування бюджету та напрями бюджетних видатків. Основні показники бюджетної політики України та їх зміни впродовж 2009–2018 рр. (табл. 2) свідчать, що дефіцит державного бюджету після зростання в 2012–2014 рр. у середньому до 4.28 % ВВП поступово у подальшому зменшується в 2015–2018 рр. у середньому до 2.12 % ВВП.

Таблиця 2

Основні показники бюджетної політики України відносно ВВП, %

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Державний бюджет</i>										
Доходи	22.14	21.47	23.32	23.72	22.28	22.50	26.89	25.86	26.59	26.08
Видатки	25.60	27.09	24.72	27.12	26.50	27.11	29.01	28.74	28.13	27.70
Кредитування	-0.29	-0.12	-0.35	-0.26	-0.03	-0.31	-0.15	-0.07	-0.06	-0.04
Дефіцит	3.75	5.73	1.75	3.66	4.25	4.92	2.27	2.95	1.60	1.66
<i>Місцеві бюджети</i>										
Доходи	14.21	14.22	13.45	15.44	14.52	14.60	14.81	15.36	18.56	15.80
Видатки	14.39	14.26	13.41	15.25	14.45	14.22	14.07	14.71	16.64	16.04
Дефіцит	0.18	0.04	-0.04	-0.19	-0.07	-0.38	-0.74	-0.65	-1.92	0.24

Джерело: розраховано авторами на основі даних Державної казначейської служби України [10].

Зростання профіциту місцевих бюджетів у 2015–2017 рр. (див. табл. 2) стало наслідком розширення податкової бази місцевих бюджетів у процесі бюджетної децентралізації. Для реалізації ефективної бюджетної політики соціального розвитку в країні вагоме значення має бюджетна політика у сфері формування видатків бюджету [8; 9; 18]. Видатки бюджету як інструмент бюджетної політики відіграють провідну роль у фінансуванні соціального захисту та соціального забезпечення, розвитку освіти, науки, культури, охорони здоров'я. Склад та структура видаткової частини державного та місцевих бюджетів суттєво впливає на динаміку реалізації соціальних цілей і завдань. Динаміка структури видатків соціального спрямування зведеного та державного бюджету за 1999–2018 рр. свідчить, що на соціальні видатки спрямовується в середньому 55 % видатків зведеного бюджету та близько 40 % видатків державного бюджету [10]. Загалом зростання частки видатків державного та місцевих бюджетів у ВВП у 2009–2018 рр. та зміни

структури бюджетних видатків свідчить про активізацію регулюючої функції бюджетної політики у напрямі стабілізації соціальних процесів. Прогнозний показник частки видатків зведеного бюджету України у ВВП на 2021–2030 рр. на: соціальний захист і соціальне забезпечення – 9.34 %; освіти – 5.84 %; охорону здоров'я – 3.32 %, духовний і фізичний розвиток – 0.79 % [17]. Інфляційні процеси значною мірою нівелювали стабілізаційну та компенсаторну функцію бюджетних видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення, суттєво вплинули на ефективність інвестиційної функції бюджетних видатків на соціальний розвиток, зменшуючи реальне фінансування відповідних соціальних програм.

Адаптивність державної фінансової політики є важливою умовою підвищення її дієвості у системі забезпечення суспільного розвитку, необхідним є розвиток бюджетної архітекtonіки [6]. Оцінка впливу державної фінансової політики на розвиток бюджетної архітекtonіки має враховувати трансформації управління державних фінансів, що сприятиме розбудові інституційного середовища і досягненню результативних показників соціальних програм.

Пріоритетними напрямками соціально орієнтованої бюджетної політики, підвищення ефективності соціальних видатків бюджету є відповідальне вирішення функціональних соціальних завдань, посилення інституційної спроможності місцевого самоврядування, забезпечення фінансової стійкості, збалансованості державного і місцевих бюджетів. На сучасному етапі особливої значущості набувають питання покращання дієвості інституту бюджетного планування, досягнення збалансованості державного та місцевих бюджетів, оптимізації розподілу видаткових бюджетних повноважень між рівнями державного управління та місцевого самоврядування з метою якісного надання суспільних послуг. Використання сучасних методів бюджетного планування сприятиме посиленню ефективності використання бюджетних коштів.

Підвищення дієвості бюджетно-податкової політики як інструменту державної фінансової політики соціального розвитку потребує узгодження стратегічних орієнтирів суспільного розвитку і бюджетних програм, ефективного задіяння складових механізму фінансового регулювання соціального розвитку і механізмів монетарного регулювання. Дієвість бюджетно-податкової політики має поєднуватися з її відповідальністю та ефективністю. Цілі, принципи та пріоритети ефективної та відповідальної бюджетно-податкової політики мають бути орієнтовані на стабільний соціальний розвиток, що передбачає забезпечення науково обґрунтованих соціальних стандартів, зростання якості життя населення. Відповідно потребує вдосконалення система бюджетного прогнозування і планування, державного аудиту з підвищенням рівня прозорості бюджетного процесу, бюджетного регулювання.

Важливим завданням стає підвищення ефективності місцевих бюджетів як інструменту реалізації соціальних пріоритетів бюджетної політики, що характеризується їх можливостями регулювання процесів

соціального розвитку суспільства та стійкості до негативних впливів зовнішнього середовища. Формуванню збалансованих, стійких місцевих бюджетів у сучасних умовах сприятиме забезпечення макроекономічної стабільності, зокрема формування та реалізації скоординованої податкової, бюджетної політики та соціальної політики [9;19].

Формування та реалізація стратегічних напрямів державної фінансової політики соціального розвитку має здійснюватися на основі зміцнення інституту соціальної відповідальності всіх суб'єктів фінансово-економічних відносин з урахуванням розвитку інституційної архітектури фінансової системи, її фінансово-регулятивного потенціалу, що полягає у формуванні системи цілей і завдань, дотриманні оптимальних співвідношень бюджетно-податкових і монетарних складових, їх узгодженості із зовнішніми впливами і внутрішніми трансформаціями соціального, інституційного й економічного середовища. Важливим аспектом є ідентифікація домінуючих факторів впливу на формування та реалізацію державної фінансової політики соціального розвитку, що генеруються екзогенним та ендогенним середовищем та впливають на дієвість її фінансового інструментарію. Врахування їх значущості на певному етапі розвитку суспільства при формуванні цілей і завдань державної фінансової політики сприятиме підвищенню адаптивності та дієвості фінансових інструментів у контексті прогнозування та оцінки наслідків впливу на соціальний розвиток на середньострокову перспективу та визначенні стратегічних напрямів подальшого розвитку соціуму.

Удосконалення інституту державної фінансової політики соціального розвитку має здійснюватися на основі формування єдиного фінансового (бюджетного, податкового, монетарного, інвестиційного тощо) і соціального простору, тісно пов'язаних з національним інституційним середовищем.

Стратегічними орієнтирами державної фінансової політики соціального розвитку суспільства має стати розвиток малого і середнього підприємництва та публічно-приватного партнерства. В умовах рецесії важливо задіяти важелі та інструменти, що стабілізують умови функціонування малих підприємств, сприяють самозайнятості населення та підтримці певного рівня життя громадян. На стадії економічного зростання держава має активно задіяти фінансові інструменти і важелі стимулювання розвитку та зміцнення малих і середніх підприємств. Активізація механізмів публічно-приватного партнерства у системі соціального розвитку суспільства щодо фінансування пріоритетних соціальних програм та проектів потребує використання стимулюючих фінансових механізмів, інструментів і важелів. В умовах обмеженості бюджетних коштів зростає роль публічно-приватного партнерства у розвитку фінансування суспільно значимих соціальних проектів у галузі освіти, науки, охорони здоров'я. Важливим є використання потенціалу співробітництва з міжнародними організаціями як одного з можливих джерел

фінансового забезпечення реалізації інноваційних проєктів і програм соціального спрямування. Реалізація зазначеного приведе до зростання зайнятості населення, підвищення кількості й якості суспільних послуг, впровадження інновацій, підвищення ефективності видатків державного та місцевих бюджетів, прозорості бюджетного процесу.

В умовах поглиблення глобалізаційних процесів важливо створювати відповідні інституційні механізми, здатні позитивно впливати на розвиток соціальної сфери, комплексне використання фінансового інструментарію з урахуванням гармонізації інтересів держави, економічних суб'єктів, суспільства, потреб населення та проведення дієвої державної фінансової політики, що сприятиме розвитку системи соціальної відповідальності у суспільстві.

Висновки. Державна фінансова політика на загальнодержавному та місцевому рівнях за умов динамізму соціально-економічного середовища формується для сприяння стабілізації розвитку суспільства. Вагомими завданнями державної фінансової політики суспільного розвитку є забезпечення соціальної стабільності, створення сприятливих умов для стійкого ендегенного економічного зростання, досягнення якості життя населення, стимулювання людського потенціалу, забезпечення достатнього рівня зайнятості населення.

Важливим є узгодження державної фінансової та соціальної політики, що має ґрунтуватися на діалектичній єдності цілей щодо соціального розвитку суспільства з процесами посилення його фінансового потенціалу. Обсяг і структура фінансових ресурсів та заходів мають координуватися із завданнями соціального розвитку країни.

Стратегічні напрями державної фінансової політики соціального розвитку, ґрунтуючись на результатах аналізу існуючих соціально-економічних тенденцій, достовірних прогнозах, врахуванні факторів економічного та інституційного середовища, передбачають: підвищення дієвості бюджетно-податкової політики як інструменту забезпечення соціального розвитку суспільства, задіяння фінансових важелів активізації підприємницької діяльності як основи формування середнього класу, підвищення ролі державно-приватного партнерства у системі соціального розвитку суспільства.

Потребують подальшого вдосконалення підходи до розробки та реалізації державної фінансової політики на основі формування та зміцнення інституту соціальної відповідальності економічних суб'єктів з урахуванням розвитку інституційної архітекtonіки фінансової системи, посилення взаємозв'язку фінансово-економічних відносин та необхідності узгодження поточних потреб соціуму зі стратегічними пріоритетами розбудови соціально орієнтованої економіки. Вплив інструментів державної фінансової політики на якість життя населення ґрунтується на поєднанні складових фінансової архітекtonіки, урахуванні змін економічного й інституційного середовища та перетворень фінансової

системи. Важливо дотримуватися вимог адаптивності та результативності державної фінансової політики у системі забезпечення соціального розвитку суспільства на основі реалізації регуляторного потенціалу, посилення дієвості інструментарію бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики.

Розробка і реалізація державної фінансової політики соціального розвитку має здійснюватися з обґрунтуванням доцільності та особливостей використання фінансового інструментарію як розвинених країн, так і країн з трансформаційною економікою. У сучасних умовах доцільно формувати державну фінансову політику соціального розвитку, яка сприяла б: реалізації завдання оптимальних обсягів перерозподілу валового внутрішнього продукту через систему публічних фінансів; підтримці соціальної політики випереджаючого характеру; забезпеченню активної політики щодо підтримки зайнятості працездатного населення; реалізації соціальної солідарності та субсидіарності; наданні дієвої допомоги соціально незахищеним верствам населення. Для досягнення збалансованості між податковим та борговим навантаженням доцільним є впровадження дієвих фінансових механізмів, що дасть змогу активізувати якісні зміни відповідного інституційного середовища, забезпечити динамічну стійкість публічних фінансів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Afonso A., Jalles J. Fiscal composition and long-term growth. *Applied Economics*. 2014. Vol. 46 (3). P. 349-358.
2. Геєць В. М., Даниленко А. І., Лібанова Е. М., Гриценко А. А. та ін. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь; за заг. ред. В. М. Геєця та ін. Київ: НАН України, 2015. 336 с.
3. Чугунов І. Я., Кучер Г. В. Фінансові ресурси державного сектора економіки. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 3. С. 40-52.
4. Лук'яненко І. Г., Фарина О. І. Макрофінансова стабільність: моделі та методи оцінки: монографія. Київ: НаУКМА, 2016. 185 с.
5. Мазаракі А. А., Волосович С. В. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. № 1. С. 5-23.
6. Budget policy of social development. Chugunov I., Kaneva T., Pasichnyi M. et al. General editorship Chugunov I. Scientific Route. Tallinn, Estonia. 2018. 348 p.
7. Лисяк Л. В., Журавель М. О. Бюджетна політика як інструмент забезпечення фінансової безпеки України. *Modern economics*. 2018. № 9. С. 53-59.
8. Чугунов І. Я., Павелко А. В., Канєва Т. В. та ін. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ: КНТЕУ, 2015. 376 с.
9. Chugunov I., Makohon V. Fiscal strategy as an instrument of economic growth. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5. No. 3. P. 213-217.
10. Державна казначейська служба України. Офіційний сайт. URL: <http://www.treasury.gov.ua>.

11. Державна служба статистики. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Afonso A., Sousa R. M. The macroeconomic effects of fiscal policy. *Applied Economics*. 2012. Vol. 44 (34). P. 439-454.
13. Б'юкенен Дж. М., Масгрейв Р. А. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави; пер. з англ. Київ: Академія. 2004. 175 с.
14. Delong J., Summers L. Fiscal policy in a depressed economy. *Brookings Papers on Economic Activity*. 2012. Vol.1. P. 233-297.
15. Stiglitz J., Ocampo J. A., Spiegel S. et. al. Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development. Oxford: Oxford University Press, 2006. 352 p.
16. Tanzi V. Fiscal policies in economies in transition. Washington DC: International Monetary Fund. 2004. 359 p.
17. Качула С. В. Державна фінансова політика соціального розвитку: монографія. Київ: КНТЕУ, 2019. 424 с.
18. Чугунов І. Я., Самошкіна О. А. Видатки бюджету в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 2. С.103-121.
19. Chugunov I., Kachula S. State financial policy as a component of social-economic development of society. The potential of modern science. Vol. 2. Sciemcee Publishing. London, United Kingdom. 2019. P. 29-44.

Стаття надійшла до редакції 28.01.2020.

Chugunov I., Kachula S. State financial policy of ensuring social development of society.

Background. Institutional transformations in the economy and social sphere need to strengthen the effectiveness of the country's financial policies aimed at realizing the priorities of social development, using effective financial and economic mechanisms, creating a favorable institutional environment, strengthening the institutions of social responsibility and partnership. It is important to substantiate the conceptual provisions of the coordination of public financial policy instruments with the goals and objectives of social policy, taking into account economic cyclicity and the institutional environment standing. Public financial policy adaptability is a prerequisite for increasing its effectiveness in the system of social development, and it is advisable to budgetary architecture further development.

The **aim** of the article is to reveal the theoretical foundations and to improve the methodological provisions of the formation and implementation of public financial policy as the society social development ensuring tool.

Materials and methods. The set of methods and approaches are used in the work, in particular: dialectical, systemic and institutional approaches are used – disclosure of the essence of the state financial policy as a component of social development financial support system; analysis and synthesis, scientific abstraction applied in the development of conceptual foundations for the formation and implementation of social development state financial policy strategic directions.

Results. We have revealed the essence of public financial policy as a component of the system of social development financial support. The system of principles that should be observed in the formulation and implementation of social development financial policy is defined. The main indicators of the public financial and social policy of Ukraine in 2000-2018 are analyzed and evaluated. The provisions on the assessment of the impact of public financial policy on the development of budgetary architecture are improved, taking into account public

finance management transformation, which will contribute to the institutional environment building and social programs indicators achieving. Institutional framework for social development budgetary policy development is grounded, based on scientifically justified country and administrative-territorial units social development priorities, strategic goals of social policy, social programs financing sources optimization, which will contribute to strengthening of budgetary system balance and stability in the conditions of limited budget. Approaches to enhancing the role of public financial policy in the development of small and medium-sized enterprises is developed to increase employment rates and public-private partnerships to provide priority funding for socially significant innovation projects and social programs in the fields of education, health care, and culture.

Conclusion. An important condition for sustainable social development is an effective model of public financial policy. Measures of influence of the main components-instruments of the state financial policy of social development – fiscal, monetary and credit policy – should be coordinated not only among themselves but also with the state social policy. In today's context, it is advisable to formulate the social development public financial policy that would help to achieve the goal of optimal redistribution of gross domestic product through the system of public finances; supporting proactive social policies; providing active policies to support the working population employment; the share of private and public organizations in providing social services increasing stimulating; realization of social solidarity and subsidiarity; effective help to vulnerable populations. It is necessary to update the state and local government social obligations, to draw up a list of standards and public services guaranteed by the budget, standards of their financial support.

It is determined that the implementation of social development state financial policy strategic directions includes the involvement of small and medium-sized businesses activation financial levers, increasing the role of public-private partnership in the social development system.

Keywords: state financial policy, social development, budget, budget policy, budget architectonics, financial instruments, social responsibility, public-private partnership.

REFERENCES

1. Afonso, A., Jalles, J. (2014). Fiscal composition and long-term growth. *Applied Economics*. (Vol. 46 (3), 349-358 [in English].
2. Heets, V. M., Danilenko, A. I., Libanova, E. M., Gritsenko, A. A. et. al. (2015). *Innovatsiina Ukraina 2020: natsionalna dopovid [Innovative Ukraine 2020: National Report]*. V. M. Heits (Ed.). Kyiv: NAN Ukraine [in Ukrainian].
3. Chugunov, I. Ya. & Kucher, G.V. (2019). Finansovi resursi derzhavnogo sektora ekonomiki [Public sector financial resources]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of the Kyiv National University of Trade and Economics*, 40-52 [in Ukrainian].
4. Luk'janenko, I. G., & Faryna, O. I. (2016). Makrofinansova stabil'nist': modeli ta metody ocinky [Macrofinancial stability: models and methods of assessment]. Kyiv: NaUKMA [in Ukrainian].
5. Mazaraki, A. A., & Volosovych, S. V. (2016). Dominanty instytucijnoi' modernizacii' finansovoi' systemy Ukrai'ny [Dominants of institutional modernization of financial system of Ukraine]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of the Kyiv National University of Trade and Economics*, 1, 5-23 [in Ukrainian].
6. Chugunov I., Kaneva T., Pasichnyi M. et al. Budget policy of social development (2018). Chugunov I. (Ed.). Scientific Route. Tallinn, Estonia [in English].
7. Lysjak, L. V., & Zhuravel', M. O. (2018). Bjudzhetna polityka jak instrument zabezpechennja finansovoi' bezpeky Ukrai'ny [Budget policy as an instrument of financial security of Ukraine]. *Modern economics*, 9, 53-59 [in Ukrainian].

8. Chugunov, I. Y., Pavelko, A. V., & Kanjeva, T. V. et al. (2015). *Derzhavne finansove reguljuvannja ekonomichnyh peretvoren'* [State financial regulation of economic transformations]. A. A. Mazaraki (Ed). Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics [in Ukrainian].
9. Chugunov, I. Y., & Makohon, V. D. (2019). Byudzhetna stratehiya v umovakh ekonomichnyh peretvoren' [Budget strategy in the context of economic transformations]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of the Kyiv National University of Trade and Economics*, 5, 5-18 [in Ukrainian].
10. Derzhavna kaznachejs'ka sluzhba Ukrayiny' [The State Treasury Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.treasury.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Afonso, A., & Sousa Ricardo, M. (2012). The macroeconomic effects of fiscal policy. *Applied Economics*. (Vol. 44 (34), 439- 454 [in English].
13. B'yukenen, J. M., & Musgrave, R. A. (2004). *Suspil'ni finansy i suspil'nyy vybir: dva protylezhnykh bachennya derzhavy* [Public finance and public choice: two opposing visions of the state]. [Trans]. Kyiv: Akademiya [in Ukrainian].
14. Delong, J., & Summers L. (2012). Fiscal policy in a depressed economy. *Brookings Papers on Economic Activity*. (Vol.1), 233-297 [in English].
15. Stiglitz, J., Ocampo, J. A., Spiegel, S. et. al. (2006). *Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development*. Oxford: Oxford University Press [in English].
16. Tanzi, V. (2004). *Fiscal policies in economies in transition*. Washington DC: International Monetary Fund [in English].
17. Kachula S. V. (2019). *Derzhavna finansova polityka sotsial'noho rozvytku* [State financial policy of social development]. Kyiv: Kyiv. nac. torg.-ekon. un-t [in Ukrainian].
18. Chugunov, I. Y., & Samoshkina, O. A. (2019). Vydatky biudzhetu v systemi derzhavnogo rehuliuвання sotsialno ekonomichnoho rozvytku krainy [Budget expenditures in the system of state regulation of socio-economic development of the country]. *Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu – Herald of the Kyiv National University of Trade and Economics*, 2, 103-121 [in Ukrainian].
19. Chugunov I., Kachula S. (2019). State financial policy as a component of socio-economic development of society. The potential of modern science. (Vol. 2). Science Publishing. London, United Kingdom, 29-44 [in English].